

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

**Силабус навчальної дисципліни
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Обсяг	3 кредити / 90 годин
Семестр, рік навчання	I семестр, 1 рік навчання
Дні, час, місце	Згідно з розкладом в аудиторії кафедри філософії, біоетики та іноземних мов, вул. Ольгіївська, 4б
Викладач (-і)	Ханжи Володимир Борисович, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов
Контактний телефон	+380972698611
E-mail	volodymyr.xanzhy@onmedu.edu.ua vladkhan.od@ukr.net
Робоче місце	Кабінет завідувача кафедри філософії, біоетики та іноземних мов. вул. Ольгіївська, 13
Консультації	<i>Очні консультації:</i> четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00 <i>Онлайн консультації:</i> четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00 <i>Microsoft Teams</i> або через <i>Telegram/Viber</i>

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами вищої освіти третього рівня здійснюється через очні зустрічі. У разі переходу на дистанційне навчання комунікація з здобувачами буде здійснюватися за допомогою E-mail та програм: Microsoft Teams, Moodle, Telegram та Viber.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність і професійна етика наукової діяльності» є епістемологічні та етико-правові принципи і правила, які мають фундувати діяльність учасників освітньої та наукової (творчої) видів діяльності задля забезпечення достовірності й справедливості цих процесів та їхніх результатів, а також моральні проблеми, що виникають у зв'язку із застосуванням сучасних біомедичних технологій у професійній діяльності працівників галузі фармації.

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі)

Вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність і професійна етика наукової діяльності» базується на попередній (забезпечуючій)

дисципліні «Філософія та методологія науково-медичного пізнання», а також дисциплінах спеціальності. В той же час вивчення цієї дисципліни забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до оволодіння наступною дисципліною першого року навчання – «Методика викладання у вищій школі».

Мета курсу

Метою вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність і професійна етика наукової діяльності» є оволодіння сукупністю епістемологічних та етичних принципів, а також визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень, а також формування системи біо- та нооетичного мислення фармацевта-науковця.

Завдання дисципліни:

- визначення основних концепцій, принципів і правил академічної доброчесності;
- з'ясування національних та міжнародних нормативно-правових засад академічної доброчесності;
- розуміння епістемологічного та етико-правового аспектів академічної доброчесності;
- аналіз та інтерпретація ознак раціонального (зокрема наукового) знання й закономірностей розвитку науки;
- осмислення критеріїв науковості та принципів академічної доброчесності у науковій діяльності;
- формування здатності ідентифікування порушень академічної доброчесності, запобігання академічному плагіату та іншим проявам неетичності в науковій діяльності;
- сприяння формуванню культури академічної доброчесності майбутнього науковця;
- здобуття глибинних знань в галузях етики науки, біомедичної етики, філософської антропології, необхідні для вирішення актуальних проблем медичної теорії та практики;
- сприяння формуванню особистості фармацевта-професіонала, що здатна поглибити гуманізацію професійної діяльності; сприяння втіленню сучасних принципів наукової діяльності та біоетичних принципів у фармацевтичну практику;
- формування у слухачів засади культури наукової діяльності, розуміння вимог та особливостей наукової комунікації з урахуванням сучасних нормативів наукової доброчесності та можливостей інформаційного суспільства;
- сприяння формуванню розуміння етико-психологічних аспектів діяльності викладача вищої фармацевтичної школи.

Очікувані результати

За результатами вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- принципи дослідницької етики;
- сутність розрізнення епістемологічного та етико-правового аспектів академічної добротності;
- ознаки раціонального (зокрема наукового) та критерії науковості знання; правові основи авторського права;
- правила цитування та посилання на використані джерела;
- форми, методи та засоби ідентифікації, пошуку та зберігання інформації;
- професійну лексику та термінологію відповідно до напрямку наукового дослідження;
- поняття новизни дослідження;
- можливості та обмеження використовуваних методів дослідження;
- технологію написання статей до національних та міжнародних наукових видань;
- стандарти оформлення наукових робіт;
- сутність біоетики як світогляду;
- етичні проблеми буття та пізнання у контексті проблеми людини;
- основні етапи та закономірності становлення етики, професійної етики;
- сучасні біо- та нооетичні погляди;
- теоретико-методологічні, організаційні, комунікативні та психологічні засади науково-дослідної діяльності;
- проблеми гуманізації сучасної фармації та шляхи їх вирішення;
- етико-правові проблеми застосування сучасних біомедичних технологій;
- сутність, форми, методи етичної експертизи наукових/клінічних досліджень.

вміти:

- використовувати інформаційні технології для визначення ознак плагіату;
- застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності;
- працювати з пошуковими системами;
- отримувати і адекватно трактувати дані з іншомовних джерел і обговорювати наукові знання;
- організовувати та проводити науково-дослідну та навчальну діяльність;
- оцінювати теоретичну та практичну значущість дослідження;
- проводити дослідження відповідно до мети і завдань дослідження обраними методами;
- інтерпретувати результати дослідження;
- написати наукову статтю відповідно до вимог наукового видання.
- аналізувати сутність біоетичного світогляду та міждисциплінарного напрямку медицини, фармації, етики та філософської антропології;
- застосовувати концепції сучасної біоетики, етики науки, організаційної психології та психології інноваційної діяльності для планування та проведення науково-дослідної роботи;
- володіти технологією наукової комунікації та принципами наукового етикету; спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті;

- формулювати та вирішувати етичні дилеми, що виникають у дослідницькій діяльності, розробляти проект наукового дослідження з урахуванням етичного аспекту;
- будувати професійну діяльність відповідно до цінностей та принципів біоетики, вищих міжнародних та вітчизняних нормативних стандартів у галузі біоетики;
- застосовувати принципи біоетики, принципи належних лабораторної та клінічної практик при проведенні клінічних досліджень та будь-яких наукових досліджень;
- виступати гарантом безпеки та захисту прав пацієнтів в практичній медицині при проведенні клінічних досліджень.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс викладається у формах лекцій (16 год.) і семінарських занять (30 год.), а також – через організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти (44 год.); всього – 90 год. (3 кредити).

Вивчення дисципліни реалізується на основі таких методів навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- складання графічних схем;
- розв'язання творчих завдань;
- бліц-опитування;
- групові дискусії з проблемних ситуацій;
- виконання письмових завдань;
- індивідуально-контрольна співбесіда;
- логічні вправи;
- рольові (ділові) ігри;
- ситуаційні завдання («кейс-метод»);
- виконання індивідуальних досліджень;
- проблемний метод навчання, який націлений на формування у слухачів спроможності до діалогу та вміння відстоювати свою власну думку;
- метод навчання «мозковий штурм», який спонукає слухачів проявити творчий підхід і знайти альтернативні методи вирішення запропонованих завдань шляхом вільного вираження думок.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база

Тема 2. Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності. Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань

Тема 3. Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності. Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання

Тема 4. Біоетика як наука, етико-філософські засади біотичного світогляду. Глобальна біоетика та ноетика як сучасні етапи розвитку біоетики. Проблеми народження, життя, здоров'я, хвороби та вмирання людини у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки.

Тема 5. Цінності та принципи американської та європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в фармацевтичну практику в Україні.

Тема 6. Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта

Тема 7. Етика наукової діяльності. Цінності наукового знання. Соціальна відповідальність наукового співтовариства. Міжнародні конвенції про роль науки в суспільстві і статус вченого. Моральна оцінка науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми людства: етичне осмислення. Етика приватних наук. Фальсифікації в науці.

Тема 8. Етико-організаційні питання співвідношень у вищій медичній та фармацевтичній школі, науковому та фармацевтичному колективах. Етико-психологічні аспекти інноваційної діяльності.

Перелік рекомендованої літератури:

а) основна:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд дослідження освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. — К. : Таксон, 2016. — 234 с.
2. Біобезпека та біозахист у біологічних лабораторіях 1 та 2 рівнів безпеки: монографія. – Суми: Сумський держ.ун-т. – 2016 . – 123с.
3. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі : О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науковотехнічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — 117 с.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
5. Основи біобезпеки (екологічний складник) : навч. посіб. / Л. П. Новосельська, Т. Г. Іващенко, В. П. Гандзюра, О. П. Кулінич ; за заг. наук. ред. д.б.н. О. І. Бондаря. — К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. — 180 с.
6. Основи біоетики та біобезпеки: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / О.М. Ковальова, В.М. Лісовий, Т.М. Амбросова та ін. — 2-е вид., вип. — К.: ВСМ «Медицина», 2017. — 392 с.

7. Петрушенко В. Філософія і методологія науки – Навчальний посібник / В. Петрушенко ; вид. 2-ге, випр. і доп. — Львів : Новий Світ – 2000, 2021. — 200 с.
8. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат : інформаційний огляд автори-укладачі : А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — 36 с.
9. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. — К. : МОН України, 2016. — 24 с.
10. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підр. / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постоловський. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2017. – 240 с.
11. Троцька В. Запобігання та виявлення плагіату у вищій освіті (за матеріалами досліджень ЄС та України) / В. Троцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2016. — № 6. — С 29-38.
12. Løkse M. Strengthening teacher qualifications to prevent student plagiarism – presentation of an online course and discussion of a strategy / M. Løkse, M. Solberg // Plagiarism across Europe and Beyond – Conference Proceedings (June 10-12, 2015, Brno, Czech Republic). — p. 25-36.
13. Petrushenko V. Lectures in Philosophy. Tutorial Book in English / Viktor Petrushenko, Oksana Petrushenko. — Lviv : Magnolia 2006, 2018. — 284 p.

б) додаткова:

1. Закон України «Про Освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII (Стаття 42 «Академічна доброчесність») [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Медянова О. В. Сьогоднішні завдання вищої медичної освіти в контексті парадигми цілісності людини / О. В. Медянова // Інтегративна антропологія. — № 1. — 2019. — С.42–48.
3. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс] / В. Сацик. — Режим доступу : <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept/>
4. Федоренко В. Шляхи і методи запобігання плагіату наукових творів та утвердження академічної доброчесності [Електронний ресурс] / В. Федоренко // Голос України. — 2016. — 20 вересня. — Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/276302>
5. Шулікін Д. Доброчесність в освіті / Дмитро Шулікін // Освіта України. — 2017. — № 13. — С. 8–9.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності слухачів надається перевага стандартизованим методам контролю:

усному опитуванню, структурованим письмовим роботам, дискусіям, ролевим іграм, доповідям. При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність слухачу виставляються оцінки за 4-бальною традиційною шкалою. Поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих здобувачем оцінок за традиційною шкалою, округлене до 2 (двох) знаків після коми, наприклад 4,75.

Оцінювання поточного контролю з дисципліни:

Значення оцінки **«відмінно»**: здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для розв'язання задач, здатен продукувати новаторські способи вирішення проблем, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.

Значення оцінки **«добре»**: здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

Значення оцінки **«задовільно»**: здобувач вищої освіти здатен оволодіти значною частиною теоретичного матеріалу, але переважно – в репродуктивній формі, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

Значення оцінки **«незадовільно»**: здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

Підсумковий контроль в даній дисципліні не передбачено. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують здобувачі вищої освіти, які не мають пропусків семінарських занять або відпрацювали пропущені заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

Отриманий середній бал за дисципліну шляхом його помноження на 40 (отримана оцінка округлюється до цілих) конвертується в оцінку за 200-бальною шкалою, яка, свою чергу, переводиться в традиційну оцінку з дисципліни за 4-бальною шкалою.

Середній бал за дисципліну	Оцінка з дисципліни за 200-бальною шкалою	Оцінка з дисципліни за 4-бальною шкалою (традиційна оцінка)
4,62–5,0	185–200	5
3,77–4,61	151–184	4
3,0–3,76	120–150	3

Самостійна робота

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Завдання необхідно виконувати вчасно згідно дедлайну. За невчасне виконання завдання здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку. Якщо здобувач був відсутній на заняттях з будь-якої причини, то відпрацювання здійснюється у встановлені викладачем терміни відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в ОНМедУ» (посилання на положення на сайті університету <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/osvitnij-proces.pdf>). Перескладання здійснюється відповідно до затвердженого графіку.

Політика щодо академічної доброчесності

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності (посилання на положення на сайті університету <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennja-pro-dobrochesnist.pdf>) та визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача при вивченні освітньої компоненти:

- ♦ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ♦ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

Політика щодо відвідування та запізнень

Для отримання задовільної оцінки обов'язковим є відвідування і робота на аудиторних заняттях (семінарських заняттях). Запізнення здобувача дозволяється не більше ніж на 10 хвилин.

Мобільні пристрої

На занятті допустимим є користування мобільними пристроями з дозволу викладача.

Поведінка в аудиторії

Під час знаходження в аудиторії мають культивуватися такі цінності: повага до колег; толерантність до інших; сприйнятливність та неупередженість; аргументованість згоди або незгоди з думкою інших учасників дискусії, а також власної думки; шанування гідності особистості опонента/-ки під час спілкування; дотримання етики академічних взаємовідносин.